

פתרון בחינות הבגרות בתנ"ר

שתי ייחידות לימוד

חורף 2015

מספר השאלה: 136, 001206

מוגש על ידי:

חוה צדוק, דנית בר אור ואור בן עזרא

מורים לתנ"ר בראשת בתיה הספר של

יואל גבע

הערות:

- .1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלה.
- .2. תיתכנה תשובות נוספות, שאין מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פתרון טופס בחינת הבגרות על פי תכנית הלימודים החדשה המעודכנת (תשע"ג) –

1206 / 136, [ולא של הטופס על פי תכנית הלימודים החדשה (תשע"א) 1205 / 131]

פרק ראשון – ספר בראשית (24 נקודות)

הנבחנים נדרשו לענות על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה – 12 נקודות).
בכל אחת מהשאלות יש לענות על סעיף א' (חובה) (7 נקודות), ועל אחד מהסעיפים ב-ג' (לכל סעיף – 5 נקודות).

שאלה 1

סעיף א'

- (1) החזרה על הביטוי יירא אלוהים כי טוב' מדגישה, שה' מרוצה מהבריאה שלו, ושהבריאה היא מושלמת.
- (2) צירוף מילים נוספים ותפקידו (על התלמיד לציין אחד):
 - "ויאמר אלוהים" – ה' בורא באמירה. תפקיד הצירוף הוא להציג את כוחו של ה'.
 - "ויהי ערב ויהי בקר..." – קיימת חלוקה לימים. תפקיד הצירוף הוא להביע על כך שהבראה מסודרת.
 - "ויהי כן" – כל מה שה' אומר אכן מתרחש. תפקיד הצירוף הוא להציג את כוחו של ה'.

סעיף ב'

על פי המיתוס במזרח הקדום התנינים נתפסו כאלים, ונלחמו באלהות השלטת. פסוקים 20-22 שלולים מיתוס זה, על ידי כך שהם מתארים את התנינים כמי שנבראו על ידי ה', ולפיכך הם בעלי חיים רגילים, משוללי כוחות אלוהיים.

סעיף ג'

בפסוק 28 האדם בורך בכך שהובטח לו שהוא יינצל את משאבי הטבע וישלוט על בעלי החיים. פסוקים 29-30 מגבלים את ההבטחה, שכן הותר לו לאכול רק מן הצומח. כלומר, שליטתו על בעלי החיים הוגבלה, משום שאסור לו לאכול אותם.

 שאלה 2**סעיף א'**

- (1) ההבטחה שנוטן ה' לאברהם היא שבנו שעתיד להיוולד הוא יהיה היורש שלו. או: הבטחה לריבוי זרע – מאברם יצאו צאאים רבים כל כך, עד שלא יהיה ניתן לספור אותם.
- (2) הקושי בדרכ להגשת הבטחת ה' לאברהם היא העובדה שシリ עקרה ואני מסוגלת ללדת. לאור זאת: כיצד ייولדו לאברהם צאאים רבים? "ושרי אשת אברהם לא ילדה לו..." (פסוק 1).シリ מציעה לאברהם לקחת את שפחתה, הגר, ולהביא באמצעותה ילדים: "ויתאמרシリ אל אברהם הנה נא עזרני ה' מלדת בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה..." (פסוק 2).

סעיף ב'

- (1) הפתרון לסת את הגר לאברהם השפיע על יחסיו הגר-シリ באופן הבא: מערכת היחסים ביןיהם התערערה.シリ ככל הנראה קנהה בעובדה שהגר הרתה והיא לא. או: שהגר, משום שהרתה לאברהם, התנשאה מעל גבירתה,シリ. "ויבא אל הגר ותחר ותרא כי הרתה ותכל גברתה בעיניה" (פסוק 4).シリ כעסה מאד ועינתה את הגר עד כדי כך שהגר ברחה מפניה: "...הנה שפחחך בידך עשי לה הטוב בעיניך ותעננהシリ ותברח מפניה" (פסוק 6).
- (2) תגובתו של אברהם רואיה לגנאי: משום שהגר נשאת את בני, היה עליו להגן עליה ולא לסת אותה בידיシリ לעשות בה כאוות נפשה. או: תגובתו רואיה לשבח: משוםシリ, אשתו, הייתה במצוקה וסבלה מהתנהוגותה של הגר (בנוסף לכךシリ קנהה, מונסתם, בכך שהגר הרתה והיא לא) – אברהם צריך היה לשמור על כבוד אשתו,シリ, ולהראות לה שהיא חשובה לו יותר מהגר.

סעיף ג'

הדברים בהם אלוהים מברך את ישמעאל ואת צאצאיו (על התלמיד לצין שניים):

- "הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מרובך" (פסוק 10) – ברכה לריבוי זרע.
- "ויהו יהיה פרא אדם" (פסוק 12) – ברכה לכך שהילד יהיה חופשי ולא משועבד.
- "ידייכם יהיה כל בו" (פסוק 12) – ברכה להצלחה כלכלית.
- "וועל פני כל אחיכו ישכוון" (פסוק 12) – ברכת שליטה על עמים אחרים.

פרק שני – היסטוריוגרפיה ונבואה (40 נקודות)

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 3-5 : (לכל שאלה – 20 נקודות).
בכל אחת מהשאלות יש לענות על סעיף א' (חובה) (8 נקודות), ועל שניים מהסעיפים ב-ד (לכל סעיף – 6 נקודות).

שאלה 3

סעיף א'

- (1) אחאב ביקש מנבאות לרכוש את כרמו .
(2) הדמיות שסייעו לאחאב להציג את מבוקשו (על התלמיד לציין שתיים) :
- איזבל .
 - הזקנים והחרורים (מניגים וראשי העיר) שבעירו של נבות .
 - שני עדי הבליעל (עדי השקר) שהיעדו כנגד נבות .

סעיף ב'

- (1) ההבדל בין התגובה של אחאב על הסיורוב של נבות ובין התגובה של איזבל על הסיורוב הוא : אחאב כועס מאוד על סיורובו של נבות למכור לו את הכרם , הוא שוכב במיטתו , ומסרב לאכול , כיון שambil שלא יוכל לקבל את הכרם בו חפץ , אם נבות מסרב למוכרו . לעומתו , איזבל אינה מוכנה לקבל את הסיורוב של נבות , ומביטה לאחאב , שהוא יקבל את כרם נבות בכל מקרה , ושהיא זו שתדאג לכך .
(2) מוצאה של איזבל היה צידוני . על פי מלכים א ט''ז , 31 איזבל הייתה בתו של אתבעל מלך צידון . או : איזבל הייתה אישה נוכרייה . על פי חוק המלך בדברים יי'ז , 18-20 על המלך הישראלי לפעול בהתאם לחוקי התורה , שחוקק ה' , ונאסר עליו לעבור עליהם . לאור זאת , לא יכול אחאב לקבל את כרמו של נבות בנסיבות חוקית . איזבל , לעומת זאת , הייתה חסרת כל מחויבות לחוקי ה', ולכן היא הבטיחה לאחאב שהוא עתיד לקבל את כרמו של נבות וייה מה . או : איזבל , בהיותה בת מלך צידון , על פי תפיסת המלוכה במזרח הקדום , חשבה שמלך זכאי לקבל את כל מבוקשו , שכן הוא עומד מעיל לחוק .

סעיף ג'

- (1) הביקורת שמעביר המספר בעקיפין על הזקנים והחררים בעירו של נבות (על התלמיד לציין שתי ראיות) :
- "ויעשו אנשי עירו... כאשר שלחה אליהם איזבל כאשר כתוב בספרים אשר שלחה אליהם .."
 - (פסק 11) – המספר חוזר פעמיים על כך ראשי העיר של נבות מבצעים את מה שהורתה להם איזבל לעשות . חזרה זו באה להדגיש את העול שעשו ראשי העיר לנבות .
 - "אשר בעירו היישבים את נבות...אנשי עירו... אשר היישבים בעירו..." (פסקים 8 , 11) – הספר חוזר על כך שהזקנים והחררים , הדואגים להפלתו של נבות , הם אנשי עירו של נבות , מכיריו , ואף על פי כן , לא הייתה להם כל בעיה לבצע פשע זה .

- "...ויעדחו אנשי הבלתי את נבות נגד העם..." (פסוק 13) – איזבל לא בקשה שהעדות של עדי השקר תהיה בנסיבות העם (אנשי העיר), אך הזקנים וחוחרים מחליטים להציג את העדות של עדי השקר בפניהם כל אנשי העיר – המספר מדגיש זאת, על מנת להציג את הזקנים באור שלילי, ולהעביר ביקורת על התנהוגותם.
 - "...ויצאחו מחוץ לעיר ויסקלחו באבניים..." (פסוק 13) - איזבל לא בקשה שהריגתו של נבות תתבצע מחוץ לעיר, אך הזקנים דואגים לבצע את ההוצאה להורג באופן זה, על מנת להשיר מעצם אחריות על הפשע. באמצעות דיווח זה מעביר הספר ביקורת עקיפה עליהם.
 - "וישלחו אל איזבל לאמור סקל נבות וימת" (פסוק 14) – המספר מוסר את הדיווח של הזקנים לאיזבל, ומדגיש כי הם הודיעו לאיזבל שבנות סוקול וגם מת – חורה זו, על מותנו של נבות פעמים, באה להעביר ביקורת על הזקנים, שלחותם לדוח לאיזבל על השלמת המשימה, על אף שמדובר בפשע וברצח של אדם חף מפשע.
 - תתקבלנה תשובות נוספות מפסקים אלה, המונמקות כראוי.
- (2) הביקורת על הזקנים והחרים הייתה מוצדקת, כיון שעלה אף שמדובר בצו מלכותי, החתום בחותם המלך, הם היו צריכים לסרב לבצע הוראה זו, מפני שהיא מנוגדת לחוק, ובביאה למותו של אדם חף מפשע. **או:** הביקורת על הזקנים והחרים אינה מוצדקת, כיון שהם מילאו אחר צו המלכה, לא הייתה להם כל ברירה. אילו היו מסרבים לבצע זאת, איזבל הייתה מצווה להמית אותם.

סעיף ד'

- (1) על פי בראשית ג, 11-12, האדם הראשון מסיר מעליו את האחריות למעשיו באופן הבא: הוא מעביר את האחריות למעשו לאישה: הוא טוען שהאישה היא זו שננתנה לו לאכול מעץ הדעת טוב ורע, וכן חטא. **או:** האדם מאישים את ה' בחטאו, ה' הוא זה שהביא לו את האישה, אשר גרמה לו לאכול (כיון שננתנה לו לאכול מהפריה האסורה). אילו ה' לא היה בורא את האישה ומביא אותה לאדם הראשון, לא היה האדם חוטא.
- (2) הצדוק שהיה יכול אהאב להביא לפניו ה' ואלייו למעשו הוא: כרם נבות ניתן לו (לאחאב) על ידי איזבל, ולא הוא (אחאב) רצח את נבות, אלא אנשי עירו. لكن, אהאב אינו اسم בritchתו של נבות. לצורך זה אין בסיס, כיון שהוא מאשים את אהאב ברצח נבות, אף על פי שהוא אינו זה שרצח אותה בפועל, כיון שאחאב גרם לאיזבל להשיג לו את כרם נבות (חוותמו היה בידה, וכך היא שלחה את הספרים לראשי עירו של נבות): "...הרצתת וגם ירשת.." (פסוק 19).

שאלה 4**סעיף א'**

- (1) החורבן ארע בשנת 586 לפנה"ס.
- (2) **ביטויי החורבן: בתחים הדת**: הרס בית המקדש, ובכך ביטול מעמדה של ירושלים כמרכז דתי וישראל פא את בית ה'..." (פסוק 9). **בתחים המדיני:** הריסת ארמון המלך ובתי הנהגה "ואות בית המלך ואת כל בתיהם ירושלים ואת כל בית גודל שرف באש..." (פסוק 9). **או:** הרס חומות ירושלים, ובכך ביטול

הגנטה וחוסנה "ויאת חומות ירושלים נתצטו..." (פסוק 10). **או:** הוצאה להורג של ההנאהה "ויהיך אוטם מלך בבל וימיתם ברבלח" (פסוק 21). **או:** מינוי גדיליו כמושל מטעם בבל, על אף שאינו נצר לבית דוד "ויפקד עליהם את גדיליו בן אחיקם בן שפנ.." (פסוק 22).

סעיף ב'

- (1) צדקיוו הומליך על ידי מלך בבל.
- (2) משום שהומליך על ידי מלך בבל וקיבל את השליטה ממנו, מרידתו של צדקיוו נטפה חמומה יותר מרידות של מלכים אחרים, ועל כן נענש בצורה כזו. (מלך בבל ראה זאת כפגיעה אישית בו, הפרה של ההסכם בין השניים).

סעיף ג'

בקטע מישעה א, 23 מואשים השרים בלקיחת שוד, וכתוואה מכח בעיות הדין של השכבות החלשות: "ויתום לא ישפטו וריב אלמנה לא יבווא אליהם". בעת החורבן, במלכים ב כ"ה, מתוארשמי שנשאר ביהודה הייתה השכבה החלשה: "ומדלת הארץ השאיר רב טבחים לכרכמים וליגבים" (פסוק 22). שכבה זו נותרה שם על מנת לעבד את האדמה והיא זכתה באפשרות להישאר ביהודה.

סעיף ד'

- (1) דוגמאות לפרטים שנלקחו מבית המקדש וمبטאות את כאב האובדן של הכותב (על התלמיד לציין שתיים):
 - "עמדו הנקשות... אשר בבית ה' שיברו כshedim" (פסוק 13) - הכותב מותוסכל ומצינו שעמודי הנחות שנצבו בבית ה' הגדול והכבד, נשברו על ידי כוח החרס של הcessidim.
 - "ויאת הסירות ואת העיטים ואת המזמרות ואת הception ואת כל כל הנקשות אשר ישרתו בהם לקחו" (פסוק 14) – הכותב מדגיש את התסקול על כך שהכלים, שנבזו, הם אלו שבאמצעותם שרתו את ה' בבית המקדש.
 - "המכונות אשר עשה שלמה.." (פסוק 16) – שלמה המלך, שבנה את בית המקדש, הציב בו כלים יקרים ערך, שעטה נבזו על ידי הבבלים (אזכור שלמה מדגיש את כאב האובדן).
- (2) חלק מן הפרטים שנבזו מבית המקדש הראשון הוחזרו לידיים של מי שעתידיים היו לבנות את בית המקדש השני, במסגרת החסד שעשה המלך כורש הפרסי לאחר פרסום הצהרתנו.

 שאלה 5**סעיף א'**

- (1) דברי השקר בהם בוטחים אנשי העם הם דברי נביי השרק, על פייהם המקדש הוא ביתו של ה', ולכן הוא לא יחריב את המקדש ולא יעניש אותם על חטאיהם.
- (2) ירמיהו דורש מאנשי יהודה לשפר את מעשיהם: לעשות משפט צדק, לא לעשוק את השכבות החלשות, לא לרצוח חפירים מפשע ולא לאלת אחרי אלוהים אחרים: "כי אם היטיב תטיבו את דרכיכם ואת מעליכם את עשו תעשו משפט...גר יתום ואלמנה לא תעשקו ודם נקי אל תשפכו...ואחורי אליהם אחרים לא תלכו" (פסוקים 5-6).

סעיף ב'

- (1) בפסוקים 9-10 ירמיהו מאשים את העם בעבירות על חלק מעشرת הדברים (על התלמיד לצין שלוש דוגמאות):
- ירמיהו מאשים את העם בכך שהם גונבים: "הגנב" (פסוק 9), ובעשרה הדברים חל איסור על גנבה: "לא תגנב" (פסוק 13).
 - ירמיהו מאשים את העם בכך שהם רוצחים: "רצח" (פסוק 9), ובעשרה הדברים חל איסור על רצח: "לא תרצח" (פסוק 13).
 - ירמיהו מאשים את העם בכך שהם נזאים: "וונאף" (פסוק 9), ובעשרה הדברים חל איסור על ניאוף: "לא תנאף" (פסוק 13).
 - ירמיהו מאשים את העם בכך שבעיר שבועת שקר בשם ה': "והשבע לשקר" (פסוק 9), ובעשרה הדברים חל איסור על שבועת שקר בשם של אלוהים: "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא" (פסוק 7).
 - ירמיהו מאשים את העם בכך שהם עובדים אלוהים אחרים: "ויהלך אחרי אלהים..." (פסוק 9), ובעשרה הדברים חל איסור על עבודה אלוהים אחרים: "לא יהיה לך אלהים אחרים על פנוי" (פסוק 3).
- (2) הקישור לעשרה הדיברות מעיד על כך שחטאיהם של העם מאד חמורים, שכן הוא עבר במפורש על המצוות המצוויות בעשרה הדברים.

סעיף ג'

- (1) האיליות הינה חגיגה משפחתית, ולא אירוע מלכתי-רשמי, משומש שעל פי פסוקים 17-18 כל בני המשפחה לזכרים חלק בחגיגות אלה: הילדים מלקטים עצים, הגברים מביערים אש והנשים אופנות בעזרת האש עוגיות לשם העבודה האיליות.
- (2) מטרת מעשי המשפחה, לפי דברי האל בפסוק 18, היא להכעיס את ה'. לפי פסוק 19, תוצאה המעשים תגרום לה לחוש בושה.

סעיף ד'

- (1) ירמייהו נדרש לוותר על החלק בתפקידו שנועד להגן על העם מפני עצמו, משום שהוא מונע ממנו ולהתפלל בעד העם: "ויאתת אל תתפלל بعد העם זהה ואל תשאبعد רנה ותפלה ואל תפגע כי כי איני שמע אתך" (פסוק 16).
- (2) לפי פסוק 20 החלטת ה' להעניש את העם היא נחרצת ואין חזרה ממנה: "הנה אפי וחמתה נתקת אל המקום הזה... ובערה ולא תכבה".

פרק שלישי – נושאי החובה (18 נקודות)

הnbחנים נדרשו לענות על שלוש מהשאלות 6-9 (לכל שאלה – 6 נקודות).

שאלה 6 – חוק

סעיף א'

הסיבה לציווי לשמות בשנת שמייטה את החוב של הרע והאה שמייטת הקrkעות. בכל שנה שביעית מצווה אדם מעם-ישראל לקיים את מצוות שמייטת הקrkעות, כלומר לא לעבוד ולא ל��ור את אדמותו. לאור זאת, יש לבטל את חובותיו, כיון שם אין מתרנס, לא יוכל לשלם את חובו: "... כי קרא שמייטה לה'" (פסוק 3) – בשל שמייטת הקrkעות, יש לשמות את החובות לבני ישראל (בלבד).

סעיף ב'

ההיתר לנغوש את הנכרי נבע מכך ששמייטת הקrkעות אינה חלה עליו: מכיוון שהנכרי עובד בשנת השמייטה, מעבד את אדמותו וקוצר אותה, הוא יכול להמשיך ולשלם את חובו גם בשנת השמייטה, ואין צורך לשמות את חובותיו.

שאלה 7 – חכמה

המסקנה שהסיק קהילת בנוגע לחייבת על פי הקטוע היא: החכמה היא דבר מזיק – ככל שהאדם חכם יותר, כך הוא עתיד לכעוס יותר ולכאוב (לסבול) יותר: "כי ברב חכמה רב כעס ויוסף דעת יוסיף מכאוב" (פסוק 18). **או:** המרדף אחר החכמה הוא דבר חסר תועלת, כיון שהחכמה היא דבר מזיק ומכאיב: "ויאתנה לבי לדעת חכמה ודעת... ידעתי שגם זה רעינו רוח" (פסוק 17).

מה שהביא את קהילת למסקנה זו היא: קהילת עצמו היה אדם חכם מאוד – החכם ביותר בירושלים, אך חכמה זו, לדעתו היה חסרת כל תועלת. הסיבות לכך הן: הניסיון לחזור את העולם ולהבין הוא חסר כל תועלת, בלתי אפשרי, ומהו זה דרך נוספת של ה' לעונת את בני האדם: "וונתני את לבי לדרושים ולתור בחכמה.. הוא עניין רע נתן אלהים לבני האדם לעונת בו" (פסוק 13); העולם מלא בעיוותים, אותם לא ניתן לתקן וכמויות החסרונות בו בלתי ניתנת לספרה: "מעות לא יכול לתקן וחסرون לא יכול להמנות" (פסוק 15). לפיכך, אדם חכם הוא אדם שידע כל זאת, וסובל מכך.

שאלה 8 – נבאיי אמת ונבאיי שקר

לפי דברי ירמיהו החוויה הנביאית, שחווים נבאי האמת, בניגוד לנבאי השקר, היא אינטימית ומכאייה :

"דברי כאש נאם ה'" – החוויה הנביאית היא כמו אש שורפתقلب הנביא.
"וכפטייש יפץ סלע" – הסלע הוא דימוי ללב הנביא, והപטיש הוא מכשיר ענישה ביד ה', כלומר הנבואה, הקשה עבור העם, שוברת את לבו של הנביא.

שאלה 9 – שיבת ציון

הבשורות שבאמצעותם הנביא מנהם את העם (על התלמיד לצין שתיהם) ולהסבירו :

- "כי מלאה צבאה כי נרצה עוננה כי לckerה מיד ה' כפלים בכל חטאתי" (פסוק 2) – ישעה מודיעע לעם שתקופת העונש והיסורים תמה, והוא מזכיר שיטם את המחריר הכבד על חטאינו.
- "כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו והיה העקב למשור והרכסים לבקעה" (פסוק 4) – פניהם השיטה ישתנו ויתиישרו לדרך נוחה וקללה, בה יעבור העם בשובו לאرض.
- "וונгла כבוד ה' וראו כלبشر ייחדיו כי פי ה' דבר" (פסוק 5) – בעקבות השינוי שיתறחש בטבע, לשם גאות העם, כל עמי העולם יכירו בה' אלוהי ישראל ובគחו (חכרת האנושות בגודלה ה' אלוהי ישראל היא הנחמה לעמו של ה').
- "הנה ה' ה' בחזק יבוא" (פסוק 10) – אלוהים יגיע ברב כוח ועווז ויגאל את עמו. **או**: "הנה שכרו אותו ופעלו לפניו" (פסוק 10) – שכרו ומשכורתו של ה' הם בני ישראל, הצועדים לפני במסע החזרה לארץ כשהוא מוביל אותם.
- "כרעה עדרו ירעה בזרעו יקbez טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל" (פסוק 11) – ה' ילווה את העם בדאגה ובמסירות, כמו רועה המטפל בעדרו, ודואג לחלשים.

פרק רביעי – נושאי התרחבה (6 נקודות)

הnbחנים נדרשו לענות על אחד מן השאלות 10-13 (6 נקודות).

שאלה 10 – חוק

סעיף א'

"רעיון הענקה" מותבסס על שחרור העבד בספר דברים. על פי חוק זה, כאשר העבד מסיים את תקופת עבודהתו והאדון משחרר אותו, על האדון לחתם לעבד 'ענק שחרורי': מעט מן היבול, הצאן והיין, על מנת שתתאפשר לו התחלה חדשה (ולא יחוור לעבדות): "ויכי תשלחנו חפשי מעמק לא תשלחנו ריקם העניק תעניך לו מצאנך ומגרנן ומיקבן..." (פסוקים 13-14).

סעיף ב'

- הדרך שבאמצעותה מנסה החוקק לשכנע את האדון לקיים את החוק (על התלמיד לציין את):
- השוואת שכיר: בעוד שהשכיר עובד שלוש שנים, העובד עבד זמן רב יותר מהשכיר: פי שניים, קלומר שש שנים. לכן יש לשחררו. **או:** בעוד שהשכיר עובד חלק היממה, העובד עבד קשה יותר מהשכיר: פי שניים, קלומר הוא נתן לרשותו אדוינו כל היממה.
 - הבטחת שכר: אלוהים יברך את האדם שיקיים את החוק וישחרר את העובד.

 שאלה 11 – חכמה**סעיף א'**

מסקנתו של קהילת היא: אין כל יתרון של האדם על בעלי החיים - האדם ובעלי החיים שוויים בכל אופן שהוא. מה שהביא את קהילת למסקנה זו היא העובדה שגם בעלי החיים וגם בני האדם מתים. לשניהם אותה הנשמה (רוח), שניהם באים מהאדמה, ושניהם חוזרים אל האדמה: "כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד להם כמות זה מוות זה ורוח אחד לכל ומוטר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל" (פסוק 19). **או:** "הכל הולך אל מקום אחד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר" (פסוק 20).

סעיף ב'

פסוק 21 מחזק את המסקנה שבפסוק 19 באופן הבא: קהילת טוען בפסוק 21: 'מי אמר נשמת האדם עולה אל ה' לעלה, לאחר מוות האדם, ונשمت בעלי החיים יורדת לאדמה?' אם קוראים פסוק זה כך, אז קהילת כופר בעולם הבא, ובקיים נשמת האדם לאחר המוות, טוען שבמוגנות חוזרות הנשימות של בני האדם ובעלי החיים לאדמה. לאור זאת, אין כל יתרון של בני האדם על בעלי החיים, כפי שטען קהילת בפסוק 19. **או:** פסוק 21 מעערר על המסקנה של קהילת בפסוק 19 באופן הבא: קהילת טוען בפסוק 21: 'מי יודע (אין איש היודע) אם נשמת האדם עולה אל ה' לעלה, לאחר מוות האדם, ונשמת בעלי החיים יורדת לאדמה' – מכיוון שקהילת אינו יודע מה קורה לנשימת האדם ולנשימת הבהמה לאחר המוות, ייתכן שיש יתרון לאדם על בעלי החיים (או לבעלי החיים על האדם), ולכן מסקנתו של קהילת בפסוק 19 מתעוררת.

 שאלה 12 – נבאיי אמת ונבאיי שקר

מקרה מיכה המורשתி מחזק את המבוקשים להגן על ירמיה:
לפי מקרה זה, בעקבות נבואת הפורענות של מיכה, שירשלים תחרב, המלך והעם חוזרים בתשובה.
כتوزאה מכח ה' חוזר בו מהרצון להעניש את העם. מקרה זה מגן על ירמיהו, משומש שלפיו נבואת

הפורענות שניבא ירמיהו תלואה בהתנהגות העם, ואינה חייבות להתגשם. ולאור זאת יש להקשיב לירמיה ואין להרוגו.

מקירה אוריהו בן שמעיה מחזק את דרישת התובעים להרוג את ירמיה: לפि מקירה זה, בעקבות נבואות הפורענות של אוריהו, יהוקים מלך יהודה הרג אותו. מכאן, שירמיהו מנבא נבואה שקר, ויש להוציאו להורג.

שאלה 13 – שיבת ציון

הטלת אשמה (על התלמיד לצין ראייה אחת): "אבתינו חטאנו אינס ואנחנו עונתיהם סבלנו" (פסוק 7) – העם מתלונן על כך שהוא הקודם (הדור הקודם) חטא, ואני נדרש לשאת בעונש, ואילו והוא עצמו (הבניים) נושאים בעונות אבותיהם, ונענש. **או:** "מצרים נתנו יד אשור לשבעו לחם" (פסוק 6) – העם תולה את סיבת חורבונו בהבטחות השווה של מצרים: מצרים הבטיחה סיוע ליudaה נגד בבל, ובסתופה של דבר לא סייעה.

לקיחות אחירות (על התלמיד לצין ראייה אחת): "נפלה עטרת ראשנו אווי נא לנו כי חטאנו" (פסוק 16) העם מקשר בין הפגיעה בירושלים ובבית המקדש (החורבן) לבין החטאים האישיים שלו.

פרק חמישי – קטע נלמד לניתוח ולהבנה (20 נקודות)

הnbחנים נדרשו לענות על שאלה 14 (חוובה), ועל שתיים מהשאלות 15-17 (לכל שאלה – 4 נקודות).

שאלה 14

הדוגמאות המראות כי אברהם הוא מארח למופת הן (על התלמיד לצין שתיים):

- "וַיֹּהֶא יוֹשֵׁב פִּתְחָה אֹוָהָל כְּחֻם הַיּוֹם" (פסוק 1) – למרות החום, אברהם יושב בפתח האוהל ומצפה לאורחים.
- "וַיַּרְא לְקַרְאָתָם" (פסוק 2) – אברהם רץ לקרות האורחים.
- "וַיִּשְׁתַּחַוו אֶרֶץ" (פסוק 2) – אברהם משתמש בכניםו כבוד – מכנה את האורחים "אדונים" ואת עצמו "עבד".
- "אֲדֹנִי... עֲבָדִיךְ" (פסוק 3) – אברהם משתמש בכניםו כבוד – מכנה את האורחים "אדונים" ואת עצמם "עבד".
- "יִקְחֵנָא מַעַט מִים וַיְרַחֵצֵוּ רְגִלִּיכֶם" (פסוק 4) – אברהם מציע לאורחים לרוחץ את רגליים ולנות.
- "וַיִּמְהַר... רַצְ... וַיִּקְחֵ... וַיִּתְאַ... וַיִּמְהַר..." (פסוקים 6-8) – ריבוי פעלים, המעיד על זריזותו של אברהם להכניס את אורחים ולארה.
- השורשים המנחים ר.ו.צ, מ.ה.ר – (פסוקים 6-8) – המדגישים את המסירות של אברהם במתן אירוח נדיב לאורחים.

- "וַיָּקֹחַ פָּתָח לְחִם וַיַּעֲדוּ לְבָכָם וַיַּקְרֵב בָּנָיו רָךְ וְטוֹבָה ... וַיַּקְרֵב חֶמְאָה וְחַלְבָּה..." (פסוקים 5-8) - אברاهם מציע לאורחיו אירוח צנוע, על מנת לא להבין אותם, אך בפועל עורך בפניהם סעודת מפוארת.
- "וַיְהִיא עוֹמֵד עַלְיהָם תְּחִתַּת הָעָץ" (פסוק 8) – אברاهם משגיח ונכוון לשרת את האורחים שלו.

שאלה 15

שתי הבשורות הן :

- "שׁוֹב אֲשׁוֹב אֱלֵיךְ כָּעֵת חַיָּה וְהַנֶּה בָּנָי לְשָׂרָה אֲשֶׁתְךָ" (פסוקים 10, 14) – אברاهם מתבשר על הולדת בנו בעוד שנה מהיום.
- "זַעַקְתָּ סְדֻום וְעַמُورָה כִּי רַבָּה וְחַטָּאתָם כִּי כְבָדָה מֵאַד אַרְדָּה נָא וְאֶרְאָה הַכְּצַעַקְתָּה הַבָּאָה עָשָׂו כָּלָה וְאָם לֹא אֲדֹעָה" (פסוקים 20-21) – אברاهם מתבשר שבעקבות חטאיהם הרבים של תושבי סדום ועמורה, אלוהים עומד להשמידם.

שאלה 16

לפי פסוק 19 ייעודו של אברاهם הוא ללמד את צאצאיו כיצד לעורך משפט צדק. על פי ירמיהו זו, צאצאי אברاهם לא מיימשו יייעוד זה. הסיבה לכך היא שעיל פי דברי ירמיהו, בני ישראל אינם עורכים משפט צדק. הדבר בא לידי ביטוי בהאשמות על פיהם הם רוצחים אנשים חפים מפשע ונשבעים שבועות שקר (כל הנראה במסגרת משפט). כתוצאה לכך דינם יהיה חורבן בית המקדש וגלוות.

שאלה 17

דוגמה נוספת מספר בראשית לעונש כליה, שבו ה' מעניש ציבור שלם בשל חטאיהם (על התלמיד לציין אחרת) :
סיפור המבול : אלוהים השמיד את כל האנושות בשל חטאיה.